Nr. 12 Vilnius 1938 m. liepos 26 d. I metai

ŪKININKAS

::: SAVAITINIS „AIDO“ PRIEDAS ŪKININKAMS :::

Dirbtinės trąšos žiemkenčiams

Rugiai ir kviečiai sėjami įvairiose vietose. Bet dažniausiai jie sėjami į pūdymus, po žaliosios trąšos arba po mišinių. Kai kuriose vietose dar jie sėjami ir po šakniavaisių ir bulvių. Geriausia vieta jiems būtų juodasis pūdymas, žinoma, jeigu jis gerai įdirbamas ir įtręšiamas gyvulių mėšlu. Bet gerai dirbamų juodų pūdymų retai kur galima užtikti. Todėl mūsų sąlygose negalima sakyti, kad juodas pūdymas yra geriausia vieta žiemkenčiams ir kad pūdymas nereikalingas mineralinių trąšų. Mūsų krašte juodi pūdymai dažniausiai yra blogai įtręšiami gyvulių mėšlu, be to, mėšlas išvežamas kiek pavėluotai. Todėl žiemkenčiai rudenį negauna pakankamai jiems reikalingų maisto medžiagų. Iš to bus aišku, kad ir juodi pūdymai reikia būtinai patręšti mineralinėmis trąšomis.

Juodasis pūdymas dažniausiai laikomas ten, kur ūkininkai turi molingas, sunkesnio tipo dirvas. O tie ūkininkai, kurie turi smėlingas, lengvas dirvas, laiko žaliąjį pūdymą, kuriame augina lubinus žaliai trąšai. Kai lubinas gerai uždera, jis duoda daug žalios trąšos. Aparti lubino stiebai su lapais greit pradeda pūti ir įtręšia dirvą. Bet ir šiuo atveju dirva gali būti nepakankamai patręšta. Jeigu lubinas apariamas vėliau, prieš rugių sėją, tada jis laiku nesupūsta ir nepagamina tiek maisto medžiagų, kiek rugiams reikia. Todėl, jeigu lubinas kiek blogiau užderėjo arba jis užderėjo gerai, bet apariamas beveik prieš pat rugių sėją, tai dirva reikia dar patręšti mineralinėmis trąšomis.

Labai dažnai žiemkenčiai sėjami po dobilų. Tai irgi labai gera vieta, ypač jeigu dobilai gerai uždera ir laikomi vienerius metus. Po gerų dobilų žemė esti švari, be piktžolių ir turtinga azotu. Tačiau jeigu dobilai uždera blogiau arba dobiliai laikomi dvejus metus ir dar su pašarinėmis žolėmis (su motiejukais, raigrasu ar kitomis), tai jau esti menkesnė, labiau išalinta ir piktžolėmis užteršta. Pirmu atveju, kai sėjama po vienmečių gerai užderėjusių dobilų, dirvai reikalingos fosforinės trąšos, nors duotų naudą ir azotinės trąšos. O jau po dvimečių ir blogiau užderėjusių vienmečių, ypatingai po dvimečių su varpinėmis žolėmis, būtinai reikalingos yra azotinės ir fosforinės mineralinės trąšos.

Pašariniai vikų avižų ir peliuškų mišiniai mūsų krašte retai kur tesėjami. Bet po šių mišinių visuomet esti gera vieta žiemkenčiams. Jie anksti nuvalomi nuo lauko, todėl turima nemaža laiko tinkamam žemės įdirbimui. Be to, peliuška ir vikai gerokai praturtina žemę azotu. Tačiau ir po šių augalų reikia dirva patręšti mineralinėmis trąšomis, ypatingai tuo atveju, kai mišiniams nebuvo duodamas mėšlas. Net jeigu mišiniai ir buvo patręšti mėšlu, tai vistiek žiemkenčiams reikia duoti mineralinių trąšų, nes mišinyje augusios avižos daug suvartojo azoto, o vikai ir peliuškos fosforo.

Po žirnių, pupų, arkliapupių, vienų peliškų ir vikų arba seradėlės, jeigu šie augalai gerai užderėjo ir jeigu jie augo mėšlu tręštoje dirvoje, mineralinių trąšą reikia visai nedaug, bet visgi reikia, ypač fosforinių. Kai šie augalai auginami neįtręštoje dirvoje arba kai jie ir įtręštoje dirvoje blogiau uždera, tada žienkenčiams reikia duoti ne tiktai fosforinių, bet ir azotinių trąšų.

Jeigu žiemkenčiai sėjami po bulvių ar šakniavaisių, tai dirva esti gana turtinga visomis maisto medžiagomis, nes šiems augalams mūsų ūkininkai daugiausia duoda trąšų, mėšlo. Tačiau šie augalai gerokai iš žemės paima fosforo ir kalio. Dėl to ir po šių augalų sėjamiems žiemkenčiams yra reikalingos mineralinės trąšos, pirmiausia fosforinės, nes kalio varpiniai sugeba surasti ir labiau išalintoje žemėje.

Blogiausia vieta žiemkenčiams yra po varpinių augalų, nes beveik visi varpiniai augalai vienodai išnaudoja dirvą. Po varpinių dirva esti išalinta, dažniausiai piktžolėmis užteršta, supuolusi. Jeigu po jų vėl pasėjami varpiniai augalai, tai dirva dar labiau išalinama, dar labiau užteršiama piktžolėmis ir dar labiau sugadinama dirvos struktūra. Dėl to po varpinių jau nereikėtų sėti žiemkenčių.

Iš to matome, kad žiemkenčiams beveik visais atvejais yra reikalingos mineralinės trąšos. Mažiausiai jų reikia, kai žiemkenčiai sėjami į gerai įdirbtą juodą pūdymą. Bet vistiek ir šiuo atveju visgi reikia. Jeigu taip, tai dabar reikia išaiškinti, kokių dirbtinių trąšų žiemkenčiams reikia duoti. Pirmiausia jiems reikia fosforinių ir azotinių. Šių trąšų reikia todėl, kad žiemkenčiai daugiausia jų paima. Be to, šiomis augalų maisto medžiagomis mūsų krašto dirvo yra neturtingiausios.

Kiek ir kokių trąšų reikia rugiams ir kviečiams, sunku atsakyti, nes prieš tai reikia žinoti, kiek ir kokių maisto medžiagų dirvoje paliko. Bet, bendrai imant, kaip jau anksčiau minėjome, po juodo pūdymo reikalingos yra fosforinės trąšos.

Iš jų geriausios yra superfosfatas arba tomamilčiai. Todėl, jeigu juodas pūdymas neblogai įtręštas, tai maišiukas (100 kg) superfosfato sunkesnėje ir tiek pat tomamilčių bei supertomamilčių į 1 ha lengvesnėje dirvoje labai padės ir visuomet apsimokės išbarstyti. Jeigu juodas pūdymas blogiau įtręštas, tai jau bus reikalingos ir azotinės trąšos. Šiuo atveju geriausiai tiks azotniakuoti supertomamilčiai, kurių reikėtų duoti apie 150 kg į 1 ha. Po dobilų irgi tų pačių trąšų reikia duoti. Jeigu dobilai dvimečiai ir su varpinėmis žolėmis, tai šiuo atveju reikia duoti fosforinių ir atskirai azotinių. Geriausiai būtų duoti superfosfatas (sunkesnėse) ir supertomamilčiai (lengvesnėse) bei šie pastarieji į sunkesnes ir lengvesnes, o iš azotinių duoti azotniakas. Jo reikėtų dalis duoti rudenį, o kita dalis pavasarį, kai žiemkenčiai pradeda augti. Blogiausiu atveju reikėtų duoti azotniakuotos supertomasinos. Azotniako reikėtų duoti apie 100 kg rudenį ir apie 50—80 kg pavasarį.

Po mišinių pilnai užtektų azotniakuotos supertomasinos. Jos reikėtų duoti 150—200 kg į 1 ha. Tai būtų vidutiniškas dirvos įtręšimas.

Sėjant žiemkenčius po varpinių, reikia duoti ir fosforinių ir azotinių. Tam tikslui į 1 ha reikėtų duoti apie 200 — 250 kg azotniakuotos supertomasinos.

Dabar ne vienam ūkininkui gali kilti klausimas, ar šiuo metu apsimoka vartoti mineralinės trąšos. Ilgai nesvarstydami ir nekalbėdami turime pasakyti, kad tinkamai pavartotos trąšos apsimokėdavo ir tuo metu, kad žiemkenčių kainos buvo dvigubai pigesnės, negu dabar. Dėl to šiuo metu jos daug labiau apsimoka vartoti, daug daugiau duodama pelno, negu seniau.

Bet ir šiuo metu, jeigu ūkininkas netiksliai jas pavartos, duos ten, kur jų nereikia, duos tas, kurių nereikia arba duos tiek, kiek nereikia, tai jos neapsimokės. Norint tiksliai pavartoti mineralines trąšas, reikia pirmiausia žinoti, kiek ir kokių trąšų paima geras derlius to augalo iš žemės, o iš antros pusės, kiek ir kokių trąšų žemėje gali būti. Tada bus galima žinoti, kiek

ir kokių trąšų reikia duoti tam augalui, kad jis gerai užderėtų. Jeigu ūkininkas naudos dirbtines trąšas vaduodamasis šiuo dėsniu, tai trąšos jam visuomet atneš daug naudos. Šiuo dėsniu turi vaduotis ūkininkai ir dabar, tręšdami lauką žiemkenčiams. Šis dėsnis nėra sunkus. Ūkininkai, pav. „Ūkininko Kalendoriuje“ gali rasti tikslius nurodymus, kiek kokių trąšų paima, sunaudoja augimo metu paskiri augalai ir kokios trąšų normos taikomos augalams.

ŪKIŠKOS NAUJIENOS

LIETUVOS VALSTYBĖJE

Susitarimas dėl kovos su snukio ir nagų liga

Kaip žinoma, Lenkijoje labai yra paplitusi snukio ir nagų liga. Kadangi ji labai užkrečiama ir greit plinta, tai Lietuvos Valstybės valdžia, bijodama, kad ta liga nepakliūtų į Lietuvą, padarė žygius, kad būtų galima žinoti, kokia linkme ši liga plinta ir kurioje vietoje reikia pastoti jai kelią. Dėl to Lietuvos valdžia sudarė atitinkamą susitarimą, pagal kurį galės kontroliuoti ligos eigą Lenkijoje.

Svarbesni susitarimo punktai yra šie:

1) Lenkijos centro veterinarijos įstaiga Lietuvos Veterinarijos D-tui žinias apie snukio ir nagų ligą siuntinės per mėnesį 2 kartu, o Lietuva Lenkijai 1 kartą. Iki šiol biuletenius Lietuva gaudavo nereguliariai ir pavėluotai, nes su atitinkamomis Lenkijos įstaigomis nebuvo nuolatinio kontakto. O norint sėkmingai su liga kovoti, svarbu žinoti, kiek ta liga išsiplėtusi pas kaimynus.

2) Jei liga pasirodytų Lenkijoj naujose vietose ar Vilniaus-Trakų, Balstogės, Naugardėlio vaivadijose, o Lietuvoj apskrityse, prieinančiose prie administracijos linijos, centro įstaiga vienos valstybės tuojau turi pranešti kitos valstybės veterinarijos centro įstaigai.

3) Jeigu liga pasirodytų prie administracijos linijos iš vienos ar kitos pusės, tai apskrities gydytojai tuojau siunčia žinias savo valstybės atitinkamoms įstaigoms. Tokiu būdu žinios bus gaunamos dviem keliais. Abejotinais atsitikimais ir kilus įtarimui apie ligos pasirodymą pasienyje, abiejų valstybių apskrities veterinarijos gydytojai susitaria, kaip tą įtarimą išaiškinti.

Sėkmingesniam šio susitarimo vykdymui, pasienio vet. gydytojai tarp savęs užmezga nuolatinį kontaktą ir aptaria snukio ir nagų ligą liečiančius reikalus. Santykius Lietuvos ir Lenkijos pasienio veterinarijos gydytojai bus paraginti tuojau užmegzti.

Paplitus gandams, kad snukio ir nagų liga Lenkijoje artėja prie Lietuvių sienos, buvo gyvas reikalas vykti į Lenkiją ir susitarti dėl žinių teikimo apie snukio ir nagų ligą. Lenkijoj irgi buvo pasklidę gandai, kad liga jau pasirodė ir Lietuvoje, užtat iš lenkų pusės mažajame pasienio susisiekime buvo imti taikyti įvairūs suvaržymai, kas labai apsunkino pasienio ūkininkus, kurių laukus kerta administracijos linija. Iš tikro ta liga Lietuvoje visai nepasirodė ir nėra įregistruota nė vieno snukio ir nagų ligos susirgimo.

Dabar Veterinarijos dep-tas turės tikslius duomenis apie ligos padėtį Lenkijoje ir pasienio susisiekimo suvaržymus taikys tik ten, kur bus pavojus.

Perkūno darbai

Liepos pabaigoje įvairiose Lietuvos vietose siautė smarkios audros, pridarydamos nemažai žalos. Neliko aplenktos ir Alytaus apylinkės. Čia perkūnas pridarė ne tik žalos, bet žmones dar nustebino nepaprastomis išdaigomis. Keisčiausias įvykis pasitaikė Daugų valsčiuje, Jančionių kaime. Šio kaimo gyventoja Rakauskienė, gerokai dirbusi ir pavargusi, sumanė pailsėti ir atsigulė ant krosnies. Tuo tarpu iš pietų atslinko nedidelis, bet smarkiai juodas, rausvais pakraščiais debesys. Perkūnas dundėjo beveik be pertraukos. Rakauskienė, žinodama, kad durys ir langai yra gerai uždaryti, snūduriavo visiškai ramiai. Tačiau po kelių minučių pasigirdo trenksmas, tarytum būtų kas vienu kartu šovęs iš šimto patrankų. Tuo pačiu laiku trobą nušvietė žaibas, kuris pasisuko krosnies pusėn, gulėjusią ant jos moterį sugriebė ir nusviedė į vidurį aslos, išvilkdamas ją iš drabužių. Šalia Rakauskienės murksojusi katė buvo išmesta į palubę ir atgal ant krosnies nukrito negyva, apanglėjusi. Nuo krosnies žaibas pasisuko prie lovos, kurią suskaldė, o joje gulėjusiam mažamečiui berniukui tik apsvilino kaktą. Po to, jis švystelėjo į pakrosnį. Čia tupėjo višta, apskėtusi sparnais arti dvidešimties viščiukų, kurią ištiko toks pat likimas, kaip katę. Tačiau viščiukai paliko gyvi, net gi nepaliesti. Pagaliau žaibas, tarytum pristigęs darbo, spruko į pamatą ir čia dingo. Be tų išdaigų, jis troboje daugiau nepadarė jokios žalos. Šis įvykis apylinkės gyventojų tarpe sukėlė nepaprastą susidomėjimą. Tokio keisto perkūno siautimo nebeprisimena net seniausi žmonės.

Apynių auginimas

Ligšiol alaus gamybai apyniai buvo įvežami iš užsienio ir už juos kasmet sumokama po kelis šimtus tūkstančių litų. Dabar, padidėjus alaus gamybai, keliamas reikalas apynius auginti Lietuvoje ir juos panaudoti vietoje užsienietiškų. Apyniams Lietuvoje auginti klimatinės sąlygos yra palankios. Iš apynių auginimo ūkininkai turėtų nemaža naujų pajamų, nes apynių vartotojais būtų alaus daryklos, kurios atitintinkamų įstaigų būtų įpareigotos nupirkti tam tikrą kiekį vietinių apynių.

Pertvarkoma miltų gamyba ir prekyba

Nuo spalių 1 d. pradės veikti Kainų tvarkytojo įsakymas, kuriuo bus tvarkoma ruginių ir kvietinių miltų gamyba ir prekyba. Šis įsakymas bus taikomas tik gamybai tų miltų, kurie skiriami pardavimui prekybininkams, vartojami valgykloms, kepykloms ir pan. įmonėms. Miltams, kuriuos malūnuose gaminasi ūkininkai iš savo grūdų ir tuos miltus suvartoja savo reikalams, šis įsakymas netaikomas. Šiuo įsakymu siekiama suvienodinti miltų rūšiavimą, įdarymą ir žymėjimą. Nesant vienodų ir visiems privalomų rūšiavimo normų, prekyboje pardavinėjami miltai būdavo gana skirtingos kokybės. Konkurenciniais sumetimais kai kurie malūnai tyčia žemindavo miltų kokybę. Dažnai pasitaikydavo, kad pirkėjo nenusivokimas yra piktai išnaudojamas. Naujas Kainų tvarkytojo įsakymas nei rinkon nei gamybon miltų rūšiavimo ir kokybės atžvilgiu esminių permainų neįneš. Ruginių miltų bus gaminama: dvi rūšys pikliavotų, viena rūšis sijotų (80%) ir viena rūšis paprastų duonmilčių. Kvietinių miltų bus gaminama: pikliavotų šešios rūšys (I—V ir kruopamilčiai), statmalinių — viena (ragaišiniai). Miltai prekybon išleidžiami metaline plomba uždarytuose maišuose. Malūnai, kurie norės gaminti miltus prekybos reikalams, turės registruotis Kainų tv. įstaigoje. Už šio įsakymo nevykdymą gresia: miltų konfiskavimas, piniginė bauda ligi 15.000 lt. ir įmonės uždarymas. Be to, nubaustųjų pavardės ir nusikaltimai bus viešai skelbiami spaudoje.

MŪSŲ KRAŠTE IR KITUR

Nukentėję nuo audrų

Mūsų kraštą beveik kasmet ištinka kokios nors nelaimės. Šiemet kai kuriose apylinkėse labai pakenkė vasarojui ilgai užtrukusios sausros. Po to, kai pradėjo oras gerėti ir javai taisytis, prasidėjo audros, kurios daugelyje vietų sunaikino pasėlius. Pagal apytikrius apskaičiavimus vien tiktai Vilniaus vaivadijoje 50 tūkstančių šeimų turės badauti, nes audros sunaikino visus jų augalus. Šie ūkininkai jau dabar kreipiasi į iždines, vaivadijon ir į kitas įstaigas, kad gautų kokių nors lengvatų, kad kas nors jiems padėtų. Bet ar padės?

Normuojamos javų kainos

Nors Lenkijos gyventojai, ypač ūkininkai, pagal statistikos davinius, labai mažai valgo duonos, tačiau, esant vidutiniam derliui, kasmet gaunama apie 500—800 tūkstančių tonų javų perteklius, kuris reikia eksportuoti. Bet kadangi užsienyje javų kainos labai pigios, tai eksportui javai supirkinėjami irgi pigiomis kainomis. Jeigu tas javų perteklius neišvežamas užsienin, tai vidaus rinkoje jų atsiranda tiek daug, kad kainos visai nukrenta, atpinga, ir javai net neapsimoka parduoti. Dėl to labai nukenčia ūkininkai. Valdžia dažnai darė

pastangas tas kainas pagerinti, duodama eksportininkams premijas už kiekvieną išeksportuotą kvintalą javų. Bet tie primokėjimai—premijos daug pinigų ištraukdavo iš iždo. Dabar valdžia daro pastangas sureguliuoti javų kainas, kad ūkininkai neturėtų nuostolių. Būtent, valdžia pasiūlė seimui priimti šio turinio parėdymą, kuris jau ir dabar vykdomas: 1) duoti kreditus ūkininkams ir malūnų savininkams, paimant nuo jų kaip užstatą augančius javus arba turimus sandėlyje javus, 2) po rugiapiūtės tuojau nereikalauti nuo ūkininkų mokesčių, kad jie nebūtų priversti tuojau parduoti javus, 3) valstybės pinigais pirkti javų perteklių ir juos magazinuoti. Taipgi ir kariuomenė savo reikalams pradės javus supirkinėti tuojau po rugiapiūtės, 4) eksportininkai nuo rugpiūčio 1 d. gaus tam tikras lengvatas, būtent, jiems bus grąžinti muitai, kuriuos sumokės siųsdami užsienin nupirktus javus.

Šiomis priemonėmis valdžia tikisi sunormuoti javų kainas, tikisi, kad pavartojus šias priemones javų kainos bus pastovios, maždaug tokios, kokios dabar yra. Ryšium su tuo ūkininkai raginami nesiskubinti parduoti javų, nes kainos būsiančios pastovios.

Arkliai su antspaudomis

Dar daugelis ūkininkų nepersirgo tvorų tvėrimo ir dažymo ligos, o jau tas pats Vidaus Reikalų Ministeris išleido naują visoms vaivadijoms parėdymą draudžianti kankinti arklius. Parėdyme, įsakoma policijos tarnautojams stebėti, neleisti, kad raiši (kurie šlubuoja), sužeisti, ligoti arba dėl blogo šėrimo iškankinti išvarginti, liesi arkliai būtų kankinami, verčiami sunkiai dirbti. Jeigu policijos tarnautojai pastebėtų, kad anksčiau minėtais arkliais kas nors sunkiai dirbtų, privalo apie tai tuojau pranešti administracinei valdžiai (storastijomis). Administracinė valdžia, gavusi policijos pranešimą, privalo tuojau uždrausti arklį vartoti darbui, kol jis bus pagydytas. Be to, policijai įsakyta, kad jeigu sutiktų arklį, kuriuo dirbti negalima, tačiau dirbama, privalo tam arkliui atitinkamai uždėti, užkabinus ant kaklo iš lako pagamintą ir ant lentelės ar tektūros pritvirtintą antspaudą. Tas antspaudas privalo kabėti, kol arklys nebus tinkamas darbui. Administracinė apskrities valdžia privalo žiūrėti, kad antspauduoti arkkliai būtų nenaudojami darbui. Ministeris tame pačiame parėdyme įsako vaivadoms, kad jie savo parėdymais griežčiau pasielgtų su tais arklių savininkais, kurie kankina arklius arba kurie dirba nesveikais arkliais, kad tuos savininkus smarkiau baustų. Žodžiu, ir vėl turime naujieną, kuri nevienam gali gerokai kaštuoti.

Linų rovimas

Linų rovimas ir jų apdirbimas yra taip pat svarbus, kaip ir linams žemės parinkimas, tinkamas jos išdirbimas, patręšimas, gera sėkla ir pasėlių priežiūra. Nors ir geriausiai būtų išauginti linai, bet jei jie ne laiku nuraunami, netinkamai apdirbami, tai gero pluošto iš jų negaunama. Iš antros pusės, ir iš blogesnių linų, tinkamu laiku juos nurovus ir gerai apdirbus, dažnai galima gauti, palyginti, visai neblogą pluoštą.

Mūsų klimato sąlygose linai užauga ir pribręsta per 80—100 dienų. Tas laikotarpis, žinoma, pareina nuo meteorologinių (oro) sąlygų ir nuo rovimo laiko, žiūrint, kurioje brendimo stadijoje linai raunami.

Paprastai skiriamos trys linų brendimo stadijos: 1. Žalioji brendimo stadija, kurioje linai yra peržydėję, o galvelės tik ką užsimezgusios. Sėmenys jose esti dar balti. 2. Geltonoji brendimo stadija, vadinama dar vaškine stadija, būna po 2—4 savaičių linams peržydėjus. Tada galvelės būna visa suaugusios; sėmenys pilni, žalsvi; lapeliai nuo $^1/_2$—$^2/_3$ linų stiebo nubyrėję. Visas linų laukas atrodo žalsvai geltonos spalvos. 3. Pilno subrendimo stadija — po 4 — 5 savaičių linams peržydėjus. Lapeliai nuo stiebų jau nukritę, galvelės rudos spalvos, išdžiūvusios, barška. Jose sėmenys rudi, visai subrendę.

Kurioje brendimo stadijoje geriausia linus rauti, pareina nuo to, ar norima gauti geresnę sėklą, ar geresnį pluoštą.

Jeigu linai auginami vien pluoštui, tai geriausia rauti tik peržydėjusius ar dar žydinčius. Iš tokių linų gaunamas plonas, švelnus, šilkinis pluoštas, kuris tinka ploniems dirbiniams. Žali linai raunami labai retai. Nors žali linai duoda švelnų ir ploną pluoštą, bet tas pluoštas yra nestiprus ir lengvas. Be to, pluošto gaunama daug mažiau, negu iš vėliau rautų. Galvelės jau esti susiformavusios, tačiau sėmenys visai balti. Tokie sėmenys netinka nei sėklai, nei aliejaus gamybai, nes sėkla dažniausiai nedygsta, arba jei kiek išdygsta, tai iš jų suauga žemi, šakoti linai. Spaudžiant aliejų, gaunama jo labai maža ir jis greit genda. Tokių linų, žinoma, neverta ir karšti (šukuoti). Taigi žalių linų rauti nereikėtų: nors ir gaunamas geras jų pluoštas, bet jo esti maža, o sėklos beveik visai nebūna.

Linams bręstant, pluoštas tvirtėja ir nebesiskiria į ploniausius pluoštelius. Pluošto išeiga ir tvirtėjimas auga, kol linai ir galvelės pagelsta ir lapeliai pradeda byrėti. Tokiu būdu, raunant linus geltonoje brendimo stadijoje, gaunama ne tik tvirčiausio ir geros kokybės pluošto, bet ir daugiausia. Sėmenys jau esti normalaus didumo, nors dar žali. Džiovinant nurautus linus lauke arba nušukavus žalius ir galvena sužardžius į žardus, jie subręsta. Tokie sėmenys tinka aliejaus gamybai ir sėklai. Vadinas, nurovus geltonojo brendimo stadijoje linus, gaunama ir sėklos ir gero pluošto. Žinoma, sėkla būna kiek blogesnė, negu nurovus pilno subrendimo stadijoje, nes dalis sėklų iš vėliau peržydėjusių žiedų esti susilpnėjusi ir smulkesnė. Sėklos daigumas šioje stadijoje esti jau visai normalus.

Sėklai auginamus linus reikia rauti vėliau, nes iš tokių linų gaunama geresnė sėkla. Geriausia sėkla gaunama, raunant linus pilnai subrendusius, kada galvelės ir sėmenys esti parudę ir visi lapeliai nuo stiebų nukritę. Šioje stadijoje rautų linų pluoštas yra stambus, šiurkštus, ir jo gaunama mažiau. Tokių linų pagerėję sėmenys neapmoka pražuvusios pluošto dalies ir jo sumažėjusios vertės.

Mūsų krašte daugelyje vietų linai raunami pervėlai, kai jau esti visai subrendę. Todėl ir pluoštas pagaminamas blogas. Kadangi už pluoštą moka brangiau negu už sėmenis, todėl reikėtų linus rauti anksčiau. Daugiausia gero pluošto, taigi ir pajamų gaunama iš tų linų, kurie nuraunami, kada jie jau žalsvai gelsvi, o lapeliai nuo $^1/_3$—$^2/_3$ stiebo jau nubyrėję.

Tačiau yra priežasčių, kurioms veikiant linus rauti reikia daug anksčiau. Pav., linai prieš žydėjimą ar žydėjimo pradžioje išgula ir atrodo, kad neatsikels. Tada geriau juos anksčiau rauti, nes sugulę linai, esant šiltam ir drėgnam orui, papūna. Tokių linų laiku nenurovus, gaunamas blogas pluoštas. Žinoma, tais atvejais geriausia rauti žalius linus ir neleisti jiems papūti. Be to, žaliojo brendimo stadijoje linus galima būtų rauti, jei dėl jų pluošto plonumo ir švelnumo būtų mokamos geros kainos ir būtų labai gera paklausa.

Nusprendus linus rauti, reikia turėti galvoje tai, kaip linai bus toliau apdirbami: mirkomi ar klojėjami ir kada: rudenį ar kitą vasarą minėti darbai bus atliekami. Nusprendus mirkyti rudenį, reikia nusistatyti, ar bus mirkomi žali ar džiovinti linai.

Rovimui dieną reikia pasirinkti, kiek galima, giedrią. Reikia vengti linus rauti drėgnus, nes surauti drėgni linai nevienodai džiūsta, kaista, greit pelėja, ir rovimo darbas esti ne toks spartus.

Raunama paprastai rankomis. Lietuvos Valstybėje tam tikslui jau vartojamos mašinos. Jei linai dėl nelygios žemės, nevienodo dirbimo ar dėl kitokių priežasčių užauga nelygūs, tada raunant naudinga juos surūšiuoti: mažesnius atskirti nuo didesnių, storesnius nuo plonesnių, išgulusius nuo neišgulusių. Iš mažesnių linų išeina trumpesnis pluoštas. Nesurūšiavus linų pagal ūgį, gaunamas nelygus pluoštas. Plonesni linai ilgiau mirkomi ir klojėjami už storesnius. Todėl išrūšiuotus lauke linus reikia merkti, kloti ir vėliau apdirbti atskirai.

Raunant linus, piktžoles reikia palikti lauke nerautas, nes jos, surautos kartu su linais, pasunkina džiovinimą. Linai su piktžolėmis nevienodai išdžiūsta ir vėliau nevienodai mirksta. Pagaliau, piktžolės apsunkina patį darbą. Surautus linus reikia lygiai sudėti šaknimis.

Jei linai bus mirkomi tą patį rudenį žali, tai, nurovus, jie tuoj, tą pačią ar kitą dieną, karšiami (šukuojami). Nukaršiami peiliniais karštuvais, kai kur vadinamais šukuočiais.

Šukuojant linus, surautus į saujas, karštuvai pritvirtinami prie sienos; sauja laikoma rankose už drūtgalio, ir braukiamos linų viršūnės per karštuvus. Vienu ir kitu būdu galvelės nukaršiamos gerai, tiktai darbas — lėtas. Kad karšimas būtų greitesnis, sukala 4—6 eiles peilių į rąstą, kurį suka valktu (maniežu). Darbininkai, laikydami rankose saujas, prileidžia jų viršūnes prie besisukančių peilių, kurie galveles nukaršia. Tokiu būdu karšiant, kiek daugiau kapojamos linų viršūnės, negu rankiniais karštuvais, tačiau darbas greitesnis. Nukarštas galvenas reikia tuojau džiovinti, sužardžius jas į žardus. Jeigu negalima tą pačią dieną sužardyti, tai reikia krūvas išsklaidyti, kad nesukaistų, nes sukaitę sėmenys nustoja daigumo.

Nušukuotus linų stiebus reikia tuoj merkti.

Jei linai bus klojėjami arba mirkomi kitą vasarą, tai nurautų linų saujos paklojamos čia pat linienoje ir paliekamos 1—2 dienas apdžiūti. Po to nerišti arba surišti į mažas saujas linai sustatomi į šerelius galvenomis į viršų. Didelėse saujose linai nevienodai džiūna. Ypač blogai džiūna per ryšius. Sustatyti linai išdžiūna per 10—15 dienų. Išdžiūvusių linų galvelės nukuliamos kultuvėmis, kuliamomis mašinomis, specialiomis linų galvelėms nutrinti mašinomis, arba nušukuojamos virbaliniais karštuvais. Geriausia nukulti linų galveles specialiomis mašinomis, arba nušukuoti virbaliniais karštuvais.

Nukultų linų stiebai mirkomi arba klojėjami. Apie tai parašysime vėliau.

Arklių diegliai nuo pašaro

Kaip rodo statistiniai daviniai, diegliai yra dažniausia arklio vidaus liga. Arkliai, dėl savotiško jų virškinamųjų organų sudėjimo, dažniau suserga diegliais, negu kiti gyvuliai. Mat, arklio stemplė įeina į skrandį įkypai ir užsispaudžia tam tikrais raumenimis, todėl arklys negali, vemdamas, pašalinti kenksmingo pašaro ar maisto perteklaus. Be to, žarnų didis ir galimi jų padėties pasikeitimai duoda galimybės susirinkti žarnose gausiam pašaro kiekiui arba įvykti įvairiems labai kenksmingiems žarnų užsisukimams.

Dieglius sukelia įvairios priežastys, bet čia paminėsime tik apie dieglius nuo pašaro, kuriais dažnai mūsų krašto arkliai ir suserga.

Diegliai dėl persiėdimo. Šiais diegliais suserga, kai arkliai persiėda, ypač sunkiai virškinamo ar sugedusio pašaro, kaip tai: nesusmulkintų miežių, rugių grūdų, kapojų, supuvusio, supelėjusio, smėliuoto pašaro Taip pat gali susirgti ir staigiai pašarą pakeitus. Seni arkliai arba su nesveikais dantimis, dėl blogo pašaro sukramtymo, taip pat gali susirgti diegliais.

Diegliais dėl persiėdimo sergąs arklys išpunta ir būna labai neramus: dairosi į šonus, kojomis trypia, kasa žemę, pakelia uodegą, lyg norėdamas mėšluotis, bet mėšlų mažai išmeta, krinta ant žemės, voliojosi, guli aukštininkas arba sėdi kaip šuo. Gyvulys prakaituoja, sunkiai kvėpuoja, vaitoja, stengiasi vemti, retkarčiais išvemia pašaro skysčius per šnerves. Nuo staigaus kritimo ir skrandžio perpildymo kartais sprogsta diafragma arba skrandis, ir gyvulys gaišta.

Gydant ligą, reikia pašalinti esančias užpakalinėje (tiesioje) žarnoje išmatas ir daryti šalto vandens klizmas. Gyvulio pilvą ir užpakalinę kūno dalį apšlakščius terpetinu, masažuoti šiaudų grįžtėmis. Į vidų galima duoti vaistų pagal šį receptą:

Pulv. aloes 30,0
Sap. virid. q. s.
M. f. bol. D. S.

Arklį reikia vedžioti žingsniu. Be to, patartina kreiptis į veterinarijos gydytoją, kuris gali pavartoti kitokius gydymo būdus ir gyvulį greičiau pagydyti.

Diegliai dėl vidurių užkietėjimo Ligos priežastimi dažnai būna netvarkingas šėrimas, t. y. gyvuliams duodamo pašaro netinkamas normavimas, pvz, staigus žalio pašaro pakeitimas sausu, nuolatinis šėrimas šiaudais, smulkiais kapojais, pelais, sumedėjusiais (peraugusiais) dobilais, sėlenomis arba viduduriai užkietėja, kai mažai arkliu dirbama.

Pasitaiko, kad tik gimusiam kumeliukui viduriuose sukietėja mėšlas ir atsiranda dieglių priepuoliai.

Pašaras viduriuose gali užsilaikyti ir pasireikšti diegliai ir tada, kai virškinimo trakte (pilve) atsiranda akmenų, naujikų, žarnų susiaurėjimas, jų padėties pasikeitimas ir t. t.

Pašarui sukietėjus viduriuose, arklys neėda, papunta, stengiasi šlapintis, bet negali, mėšluojasi retai; išmatos būna tamsių, kietų, nedidelių gabalėlių pavidalo. Pilvą klausant, girdėti visai silpni žarnų judesiai. Gyvulio diegliški skausmai kartais būna mažiau pastebimi. Kai kada liga užsitęsia kelias dienas. Žarnų padėčiai pasikeitus, dieglių skausmai pasireiškia labai smarkiai.

Dieglius dėl pašaro sukietėjimo viduriuose gydoma panašiai, kaip ir anksčiau minėtus, pašalinant iš užpakalinės žarnos išmatas, darant šalto, muiluoto vandens klizmas ir pilvą apšlaksčius terpetinu, masažuojant šiaudų grįžtėmis. Į vidų duoti anksčiau minėtų vaistų, arba vandenyje ištirpinus. Natr. sulfur. 250 — 500 grm., ol. Ricin. iki 500 grm. ir t.t. Po oda naudinga įleisti žarnų judesius žadinančių vaistų. Arklį reikia vedžiot žingsniu.

Žarnų padėties pasikeitimo dieglių gydymui tikrų ir gerų priemonių nėra. Patariama leisti gyvuliui voliotis, nes, besivoliojant, kartais gali žarnų padėtis atsitaisyti. Taip pat ir šiuo atveju reikia daryti dideles vandens klizmas.

Jeigu pilve (žarnose) yra akmenų, naujikų, žarnų susiaurėjimas, dieglius pažinti sunku, todėl ir jų gydymas yra painus ir netikras.

Kumeliuko diegliai, užkietėjus pirmykščiam mėšlui, gydomi pirštu iškrapštant išmatas iš užpakalinės žarnos ir darant šilto, muiluoto vandens klizmas.

Dujiniai diegliai. Dujiniais diegliais gali susirgti arkliai, suėdę daug rūgstančios, užkaitusios žolės, jaunų raudonųjų dobilų, liucernos, vikų ir t.t. Rūgimas ir dujų gamyba dar padidėja, kai po šėrimo gyvulys gauna gerti. Šia liga neretai suserga tie arkliai, kurie turi priekandą. Šiais diegliais susirgęs arklys smarkiai išpunta, apsunkintai kvėpuoja, prakaituoja, atrodo lyg išgązdintas, dairosi į savo pilvą, trypia kojomis, svyruoja. Išorinės gyvulio kūno gleivėtos plėvelės pasidaro tamsiai raudonai—mėlynos, paviršutinės venos esti pripildytos kraujo.

Gydymo pagalba reikalinga skubi, nes liga yra labai staigi, gyvulys gali greitai nugaišti. Todėl kuo skubiausiai reikia kreiptis į veterinarijos gydytoją, kad padarytų pilvo pradūrimo operaciją dujoms išleisti. Kol veterinarijos gydytojas atvyks, arba lengvesniais ligos atsitikimais, patariama daryti šalto vandens klizmas, pilvą masažuoti, dėti ant pilvo šaltus kompresus ir arklį vedžioti.

Rūgimo fermentacijai (dujų gamybai) sustabdyti, į vidų galima arkliui duoti 10 —25 grm. kreolino su sėmenų gleivėmis.

Bulių naudojimas darbui

Kad galima būtų bulių ilgesnį laiką naudoti kergimui, reikia tam tikros jo priežiūros. Mūsų buliai trumpai naudojami veislei dėl jų sunkumo, nenoro kergti, piktumo ir giminingo veisimo.

Sunkus bulius darosi, kai padedamas netinkamai šerti, o ypatingai tukinančiais pašarais.

Nenori kergti riebūs, nuolatos tvarte laikomi, sulieséję, su peraugusiomis kanopomis, sergą kojų ligomis buliai.

Buliaus piktumas pareina nuo daugelio priežasčių, pav., paveldėjimo, blogos priežiūros, labai gausaus šėrimo, leidžiant prie daugelio karvių ir kt. Bet vistik pati svarbiausia buliaus piktumo priežastis — blogas jauno buliuko auginimas. Jaunas bulius greit įpranta badytis ir pradeda darytis piktas. Piktą bulių reikia tinkamai prižiūrėti, skirti jo priežiūrai ramų ir protingą žmogų. Tinkamai su buliumi apsieinant, jis pamiršta piktumą ir pasidaro ramesnis. Buliaus patalpos turi būti taip įrengtos, kad jo neerzintų arti stovį gyvuliai.

Veisliniai buliai gali dirbti sunkesnius ūkio darbus. Darbui pratinami jau jauni buliai, atsargiai juos kinkant į valkę, akėčias, roges ir kitus lengvus vežimus. Jauniems buliams negalima užkrauti daug darbų, nes jie gali lengvai persidirbti. Senesni buliai darbui galima naudoti ilgesnį laiką — 6—8 val. per dieną. Darbo ilgumas priklauso nuo atliekamo darbo sunkumo, oro sąlygų ir kitų priežasčių. Karvės kergiamos prieš darban einant ir tik po sukergimo 2—3 val. pailsėjęs bulius galima imti darban. Dėl karvių naudojimo darbui mūsų ūkiuose mažai pagalvojama, bet tai rimtas darbui energijos šaltinis. Karvėms 2—3 val. darbas visai nesumažina produktingumo. Tik karvių darbui negalima naudoti tokiu įtempimu, kaip kad naudojami buliai. Karvės greičiau privargsta ir todėl, jeigu darbe labai varginamos apsirgti gali.

Avilių valymas vasarą

Bitės yra didelės švaros mėgėjos; jos meta laukan mažiausią avilyje rastą šiukšlelę. Jei pasitaiko avilyje koks nors didesnis daiktas, kurio jos nepajėgia išmesti laukan, o jis genda ir tuo gadina orą, tai jos jį aplipdo pikiu. Bitės niekuomet nepila medaus į neišvalytą korio akutę. Ir motina deda savo kiaušinėlius tik į visiškai švarias akutes. Bitės, pačios valydamos sau avilį, eikvoja daug laiko, kurį galėtų sunaudoti medui nešti ir kitiems darbams.

Tuose aviliuose, kur bitininkas savo rankos neprideda švarai palaikyti, bitės ištisomis savaitėmis yra užimtos valymu ir tvarkymu, ir daug darbų jos atlieka su didelėmis pastangomis, nes be tvarkos ir švaros jos tiesiog negali gyventi. Labai užterštus avilius bitės visai apleidžia. Bitininkui, kad ir labai užterštą avilį išvalyti, reikia sugaišti ne daugiau, kaip ½ val. laiko. Jos tą laiką sunaudos, kaip minėjome, medui nešti, perams auginti ir kitiems naudingiems darbams.

Švariame avilyje greičiau ir geriau vyks šeimynos auginimas, nes bitės turės daugiau laiko prirengti motinai kiaušinėliams dėti reikalingą akučių skaičių ir tuo jai nesutrukdys kiaušinėlių dėjimo; medonešio laike bitės turės švarių akučių medui pilti. Be to, švara apsaugoja bites nuo įvairių ligų, pav. puvinio ir neduoda progos įsigalėti aviliuose tokiems bičių priešams, kaip peteliškėms, skruzdėms ir daugeliui kitų.

Švara turi būti kiekvieno bitininko pagrindinė taisyklė. Tačiau daug kur yra atvirkščiai. Aviliai būna pusiau išvalyti arba ir visai nevalyti, nes manoma, kad geriau yra, jei bitės pačios tvarkosi. Geriau turėti mažiau bičių, bet laikyti jas švariai ir pavyzdingoje tvarkoje. Tuomet jos atneš daugiau pelno, kaip didelis, bet blogai prižiūrimų ir nešvariai laikomų kelmų skaičius. Paprastai yra manoma, kad užtenka kelius kartus per vasarą pašluoti avilį, o kitkas reikalinga palikti pačioms bitėms susitvarkyti. Tik ypatingai rūpestingas bitininkas pagramdo ir nuvalo avilio sieneles ir apžiūri, ar nėra voratinklių. Bet ir to neužtenka. Reikia kiekvieną avilio dugną ir sieneles nugramdyti ir labai užterštas vietas išvalyti drėgnu švariu skuduriuku. Apžiūrėti kiekvieną korio rėmelį ir stebėti ar nėra koriai supelėję nuo nepastovios temperatūros. Žodžiu, reikia per vasarą bityną keletą kartų nuodugniai apžiūrėti ir išvalyti. Be to, reikia apžiūrėti, ar nėra išpuvusios avilio sienos ir ar ten neapsigyveno pelės. Taip pat svarbu, kad stogas nebūtų kiauras. Išpuvusių vietų negalima užkamšyti šiaudais bei pakulomis, nes tada dar labiau ten apsigyvens kenkėjai, bet atsargiai puvėsius išvalyti ir tą vietą užkalti lentele.

Griovių priežiūra

Iškasti grioviai, kaip ir kiekvienas kitas pastatas, reikalingi nuolatinės priežiūros. Neprižiūrimi jie neilgai laikosi ir neduoda tos naudos, kurios iš jų laukiama.

Neprižiūrimas griovys greitu laiku užsineša smėliu ir dumblu, užauga žolėmis. Sumažėja vaga, užsikemša ir griovys negali suimti to kiekio vandens, kuris jį kasant, buvo numatytas. Iškastus griovius privalo priežiūrėti patys ūkininkai, nes geriausiai daiktą prižiūri jo savininkas. Deja, tinkama priežiūra pasigirti negalima: iškasti grioviai paliekami savo likimui, o paskui, kai jie nebesuima didesnio potvinio vandens, dažniausiai kaltinami darbų vykdytojai.

Griovių užslinkimo priežastys yra įvairios. Svarbesnes, dažniausiai pasitaikančias iš jų čia trumpai suminėsime.

1. Žmonės ir gyvuliai, vaikščiodami vagų krantais, juos sumina ir tuo padidina šlaitų slinkimo pavojų. Taip pat negalima laikyti neišsklaidytos išmestos iš griovių žemės, nes ji padidina suardytą žemės pusiausvyrą ir pagreitina griovio vagos užvirtimą.

2. Labai dažnai netvarkoje yra pervažiavimai per griovius. Tuo tikslu į vagą priverčiama žabų ir akmenų. Toje vietoje vanduo patvenkiamas, iškrinta nuosėdos; aukštutiniame bare vanduo pakyla. Potvynio metu toks griovys esti labai ardomas.

3. Pėstieji taip pat sau palengvina perėjimą per vagas, primesdami į jas akmenų. Tai yra nesupratimo ar apsileidimo reiškiniai. Ūkininkas yra suinteresuotas prižiūrėti jo žemėje esantį griovį. Tose vietose, kur yra takai, nereikia pagailėti įrengti paprasčiausius lieptus, nes žmonėms vaikščioti uždrausti sunku: visų vistiek nesužiūrėsi.

4. Ganyklose griovius reikia atitverti, kad gyvuliai nenumindžiotų šlaitų. Negalima gyvulių girdyti bet kurioje vietoje, bet būtinai reikia įrengti girdyklas; taip bus ir gyvuliams patogiau ir griovio vagai sveikiau.

Kartą per metu vagos turi būti valomos. Per vienerius metus ant dugno nusėda dumblo, šiukšlių ir kiek susigadina krantai. Valyti reikia vienu laiku visoje vagoje nuo žiočių aukštyn. Valoma tuo laiku, kai vagoje būna žemiausias vandens horizontas — vasarą. Gerai iškastame griovyje kas 100 metrų ar dažniau vagos dugne paliekama sukalti kuolai arba skersiniai balkeliai. Tarpas tarp tų dugno žymių išvalomas kryžiokų pagalba. Laikui bėgant vagos priželia. Per aukšta žolė kenkia kaip ir kiekvienas kitas užteršimas; todėl ją reikia iššienauti. Šienaujama vieną ar du kartus per metus, atsižvelgiant į priželimo dydį. Valant vieną kartą, geriausias laikas nuėmus atolą; o jei du kartu — tai pirmą kartą gegužės mėnesį. Mažas vagas iššienauti pakanka geležiniu grėbliu ar dalgiu. Kiek žemiau šienaujamos vietos, skersai vagą, vandens aukštyje padedamas belkelis. Jis neduoda nupiautai žolei išsisklaidyti. Kartu reikia išnaikinti ir vagoje priželusius krūmus.

Palikimo mokestis

Kiekvienas apdairus judomojo ir nejudomojo turto savininkas prieš mirtį privalo sutvarkyti savo šeimos reikalus, kad po mirties nebūtų nesusipratimų dėl turto paveldėjimo. Paprastai po tėvo mirties jo ūkį paveldi žmona, vaikai arba giminės. Tačiau būna atsitikimų, kad turtą paveldi visai svetimi asmens. Geriausias būdas nesusipratimams išvengti besidalinant palikima — tai teisėtai surašytas testamentas. Testamente reikalinga nurodyti, kokia dalis judomojo ir nejudomojo turto paskiriama kiekvienam asmeniui. Atsitinka kartais, kad, pav., tėvas, turėdamas du sūnus, vienam jų užrašo testamente tam tikrą ūkio dalį, o likusią dalį paskiria visai svetimam asmeniui, antrąjį sūnų palikdamas be jokios dalies. Tokiais atvejais tas svetimas asmuo pagal 1937 m. liepos mėn. Vidaus Reikalų Ministerio parėdymą per 12 mėn. nuo testamento atidarymo privalo gauti vaivados leidimą, kad gali įgyti nuosavybėn testamente jam skirtą nejudomo turto dalį.

Įstatymai tvarko ne tik patį palikimą, bet ir palikimo mokesčius. Palikimo mokesčio (podatek spadkowy) pagrindu imama testamente užrašyto palikimo vertė, įkainuojama tą dieną, kada testamentas buvo atidarytas. Pav., Petras

(Pabaigą žiūr, 96 puslap.)

JAUNŲJŲ ŪKININKŲ TALKA

Ištversime—laimėsime

Gyvenimas laimės ir pasisekimo tvirtovės raktus atiduoda tik tiems, kurie moka ištverti. Laimi ne tie, kurie liūtais išeina, bet musėmis grįžta, o tie, kurie liūtais išeina ir liūtais grįžta. Vadinas, tie, kurie šoka prie darbo su didžiausiu įkarščiu, noru, bet, kiek padirbėję, palūžta, meta savo darbą—niekad nelaimės. Jie yra musės, kurios temoka tik zirsti... Bet nepalūžti sutikus nepasisekimus, kliūtis, ryžtis tame darbe ištverti, darbą palaužti—štai kas svarbu! Mes turime ištverti iki galo, nors tas darbas ir daug jėgų iš mūsų pareikalautų! Mes užsigrūdinsime, išugdysime tvirtą, nepalaužiamą būdą. Nėra to blogo, kas neišeitų į gerą. Jei mes sutinkame nepasisekimų, tai turime jiems nugalėti ir priemonių — ištvermę. Daug blogiau būtų, jei pasisekimas mus visur lydėtų. „Negera būtų upei, jei iš kiekvieno ikro užaugtų žuvis, negera būtų sodui, jei kiekvienas žiedas užmegstų vaisių, negera ir labai negera būtų jaunuoliui, jei kiekvienas jo darbas neštų laimėjimą" — sako didysis jaunimo auklėtojas. Budapešto universiteto profesorius, Tihamer Toth'as. Tuomet mes pasidarytumėm lepšiais, kurie neįstengtų atlaikyti menkiausio nepasisekimo. Tie jaunuoliai, kurie nori, kad jų rankose darbas degte sudegtų ir laimėjimas skriste atskristų, kurie čia dirba vieną darbą, čia griebia kitą, trečią, yra bevaliai arba apakinti ankstyvesnių pasisekimų. Ir, jie nieko gero gyvenime nesukurs ir neatsieks, kol neįsisąmonins į šiuos Tihamer Toth'o žodžius: „Pasiekti aukštam tikslui neužtenka tik jaunatviško užsidegimo. Tam reikia dar ir ištvermės".

Gyvenime laimi ne greitieji, bet ištvermingieji.

Laimi ne tie, kurie verkšlena nepasisekimais, kurie šimtus darbų dirba ir nė vieno nepadirba, šimtus knygų „skaito" ir nė vienos neperskaito, bet tie, kurie moka ir prisiverčia ištverti tol, kol galės pasakyti: baigiau!

Ar skinti lapus

Visi augalai turi lapus, kurie labai reikalingi. Lapais augalas kvėpuoja. Taigi lapai augalui yra plaučiai. Kai jie menki ar sužaloti, augalas negali tinkamai kvėpuoti ir dėl to labai vargsta. Be to, lapuose gaminasi kai kurie augalo produktai, būtent cukrus ir krakmolas. Šie produktai, pagaminti lapuose, sukraunami gumbuose (bulvės), šaknyse (morkos, burokai) arba vaisiuose (obuoliai, kriaušės). Taigi lapai dar yra fabrikas, kuris gamina cukrų ir krakmolą. Iš šitų produktų susideda visi vaisiai: bulvių gumbai, burokai, morkos ir t. t. Kai lapai menki arba kai jie sunaikinami, tai ir augalų vaisiai pasigamina menki, maži. Dėl to lapai yra labai svarbi augalo dalis. Jie reikalingi kiekvienam augalui. Ir dėl to lapų negalima raškyti, skinti. Negalima nuo burokų laužti lapus, piauti nesuaugusių bulvių bulvienojus, raškyti sveikus kopūstų lapus ir t. t. Jeigu lapai bus laužomi, tai tada užaugs daug mažesni burokai, mažesnės bulvės, morkos, kopūstai susuks mažesnias galvas. Galima tiktai nurinkti tuos lapus, kurie esti nulūžę, padeda vysti, sugadinti kenkėjų. Sveikus lapus reikia palikti.

Tačiau kai kurios daržovės derlingoje žemėje arba lietingą ir šiltą vasarą labai smarkiai auga į lapus, kas jau bloga. Kai smarkiai auga į lapus, tada mažiau auga į šaknis. Pavyzdžiui, vėlyvesnių veislių bulvės, rudeniui atėjus, vis dar tebeauga į bulvienojus ir gali net nukentėti nuo pirmųjų šalnų, bet neaugina gumbų, nes visas maistas tenka bulvienojams. Derlingoje vietoje žemėje svogūnai gausiai leidžia laiškus, sudarydami vos mažytes galveles. Morkos, runkeliai derlingoje žemėje taip pat yra linkę augti į lapus nei į šaknis.

Pastebėjus, kad daržovės daugiau auga į lapus nei į šaknis, reikia būtinai sulaikyti jų augimą, palaužiant bei persukant į kitą pusę arba pervažiuojant lengvu volu. Palaužti lapai nenudžiūsta, o tik sustoja augę. Lapuose prisirinkusi maistingų medžiagų atsarga pradeda slinktis žemyn ir renkasi gumbuotose šaknyse bei svogūnuose.

Nederlingoje žemėje ir sausros metu palauždami daržovių lapus, geresnio derliaus negausime ir dar, priešingai, derlius gali net sumažėti, nes silpni lapai bei laiškai mažai turi maisto atsargos, kurią vėliau galėtų grąžinti gumbams.

Sėkliniai agurkai

Kas nori užsiauginti sėklinių agurkų, tuo reikalu jau dabar turi susirūpinti. Sėkliniams agurkams reikia parinkti pačius stipriausius augalus ir palikti ant kiekvieno ne daugiau, kaip keturius vaisius. Sėklinius augalus reikia gerai tręšti ir laistyti. Kad nuo perdidelio drėgnumo sėkliniai vaisiai neimtų pūti, reikia po jais padėti sausų pušų ar eglių spyglių, kad jie gulėtų ant sauso patiesalo. Kai vaisiai suauga, tuojau skinti jų nereikia, bet laikyti, kol gerai prinoks. Nuskynus reikia dar kiek palaikyti, kad galutinai sunoktų. Tada sėklas su minkštimu sudėti į vandenį ir plauti. Minkštimas vandenyje ištirps ir sėklos nuo jo atsiskirs. Geros, prinokusios sėklos nuguls, o blogos plaukios ant vandens. Sėklai palikti tik tuos agurkų grūdus, kurie skęsta. Iš vandens sėklas išėmus, reikia tuojau išdžiovinti ir per visą žiemą laikyti sausai, kad jos nesupelėtų arba nesupūtų.

Dėžės sąšlavoms

Pasidairus po mūsų sodybas, tenka pastebėti vėjo nešiojamų įvairių sąšlavų, popiergalių ir kitų nešvarumų, kurie ne tik gadina sodybos vaizdą, bet dar kenkia ir sveikatai. Mat, paprastai šeimininkės, iššlavusios kambarius, sąšlavas išneša ir suverčia kur nors kieme. Tose sąšlavose yra ne tik įvairių nešvarumų, bet su spiaudalais ir kitu būdu ten patenka ir ligų bakterijos, kurios, sąšlavoms išdžiūvus, vėjo pakeliamos, ir padeda plisti ligoms. Be to, laisvai nešiojamos sąšlavos patenka į šulinius ir užteršia vandenį. Vasarą netvarkingai verčiamose sąšlavose labai veisiasi mūsų įkyriausi vabzdžiai — musės. Norint to išvengti, reikia tam tikslui pasidirbti iš lentų nemažą sandarią, kad musės neįlistų, su sandariu dangčiu dėžę. Dėžė pastatoma kur nors nuošalesnėje vietoje ir į ją verčiamos įvairios sąšlavos bei virtuvės atmatos. Kada dėžė prisirenka pilna sąšlavų, sąšlavos nuvežamos į komposto krūvą ar tvartą ir vėl dėžė pastatoma į senąją vietą.

Reikalingos spiaudyklės

Mūsų krašte tebėra įsigalėjęs paprotys spiaudyti ant grindų. Daugiausiai spiaudo senesnieji ir ligoti žmonės.

Toks švaros nesilaikymas ne tik kad daro negražų įspūdį, bet duoda progos plisti įvairioms ligoms. Ligoto žmogaus seilėse yra daug tos ligos bakterijų. Todėl, jam nusispiovus ant grindų ir seilėms ir skrepliams sudžiūvus, bakterijos pakyla aukštyn. Mes kvėpuodami jas įtraukiame į plaučius ir tokiu būdu galime apsikrėsti įvairiomis ligomis.

Mūsų pareiga su tuo blogumu kovoti. Turėdami laisvesnio laiko, pasidirbkime spiaudykles ir pastatykime kiekviename kambaryje. Paprasta medinė dėžutė, pripilta drėgno smėlio, ir bus gera spiaudyklė. Smėlis turi būti nuolat drėgnas ir dažnai keičiamas. Spiaudyklių smėlį keičiant, reikia jį būtinai lauke pakasti, o negalima jo pamesti lauke palaidžiai.

Tepalai batams ir kitiems odiniams daiktams

1 receptas. Į špižinį puodą įdėti 50 dalių riebalų, o jiems išsileidus—15 dalių žuvų taukų. Gerai pavirinus, įpilti 5 dalis sieros rūgšties (perkama vaistinėse arba vaistų sandėliuose), 10 dalių sijotų suodžių ir 20 dalių virtų bulvių arba bulvinio krakmolo. Gerokai pavirinus, puodas nuo ugnies nukeliamas.

2-ias receptas. Į puodą supilti 25 dalis terpentino ir 10 dalių vaško. Truputį pasildžius, į tą patį indą įpilti 2 dalis žuvų taukų. Virti tol, kol visos medžiagos tarp savęs susimaišys.

TEISIŲ PATARĖJAS

Ats. Bičiuliui. Pagal įsipareigavimų kodekso (kodeks zobowiązań) 399 str., jeigu išnuomotos žemės savininkas tą žemę pardavė, tai pirkėjas tuo pačiu prisiima visas pareigas, kurias turėjo pardavėjas. Iš to išeitų, kad dabartinis žemės savininkas turi pripažinti tamstos nuomos sutartis ir leisti tamstai ta žeme naudotis per vienerius metus. Nors to kodekso 404 str. ir reikalauja, kad nuomos sutartys, sudarytos daugiau kaip vieneriems metams, būtų raštu surašytos, bet neturi sankcijos, kad žodžiu sudarytos sutartys yra be reikšmės, todėl, remiantis 110 str. galima įrodinėti liudininkais, ir tamstos sutartis galioja. Todėl gali tamsta dar vienerius metus ta žeme naudotis. Jeigu tačiau tamsta pats daugiau nenori ta žeme naudotis, o norėtumei, kad savininkas grąžintų užmokėtą už vienerius metus nuomą, tai savininkas, remiantis neteisėtu praturtėjimu, turi nuomą grąžinti. Pasėlio ir atlyginimo už žemės išdirbimą tik tada galite reikalauti, jeigu, imant žemę nuomon, tų pasėlių ir arimų nebuvo. Yra dėsnis, kad nuomininkas turi palikti visą ūkį tokiame stovyje, kokiame paėmė, pradėdamas nuomavimą.

Ats. „V". Jeigu policija panaikino tardymą ir bylos nepersiuntė teismui, o jūsų nuomone ratus pavogė ne kas kitas, kaip tik tas žmogus, tai kreipkites patys pas prokurorą. Pas prokurorą galima skundą paduoti žodžiu arba raštu, ir prašyti, kad iš naujo pradėtų kvotą. Geriausiai, surašykite visus davinius ir paštu nusiųskite prokurorui. Reikia tačiau būti atsargiam ir siųsti skundą tik tuomet, kai yra tikri daviniai, kad ratus pavogė ne kas kitas, kaip tik tas žmogus, nes priešingu atveju ir su sąžine būsite netvarkoje nekaltą žmogų apskundę ir dėl neteisingo skundo galite būti baudžiami. Kad tamstos išvardintas žmogus jau prieš tai buvo kelius kartus už vagystes baustas, tai tas dar nereiškia, kad jis, o ne kas kitas galėjo jūsų ratus pavogti.

Ats. Juzei. Kadangi tamstos duktė yra nevedusių tėvų duktė, tai ji negali turėti tėvo pavardės, jai priklauso tamstos pavardė. Tamstai nepriklauso išlaikymas, bet dukters išlaikymui gali tamsta iš tėvo reikalauti lėšų. Teismas paprastai priteisia tokiu atveju vaiko išlaikymą iki 18 metų amžiaus. Kiek teismas priteis vaiko išlaikymui mėnesiui, negalime atspėti, nes tai yra laisva teismo nuožiūra. Paprastai teismas atsižvelgs, ar pasiturinti esate tamsta ir dukters tėvas. Be teismo šioje byloje negalima apseiti. Svarbu įrodyti, kad tas, o ne kas kitas yra dukters tėvas. Tai galima įrodyti tik liudininkais.

Ats. Mikui. Jeigu tamsta jautiesi nuskriaustas, tai gali reikalauti iš kaimyno, kad rubežių naujai ištiestų, nes kiekvienas žemės savininkas turi teisę žinoti savo laukų rubežius. Jeigu rubežius visai išnykęs, tai galima priversti kaimyną, kad sutiktų naujai pasidalyti. Kaimynui nesutinkant geruoju pasidalyti, reikia priversti jį per teismą. Dėl žemės rubežių ginčus geriausiai spręsti trečiųjų teismu, nes to pačio sodžiaus ūkininkai, nusimanydami apie paskirus rubežius, tiksliau ir teisingiau bylą išspręs. Pasidalinimo ir rubežiaus nustatymo išlaidas turėsi tamsta sumokėti, o tik paskui teismas priteis, kad pusę jų kaimynas tamstai grąžintų.

Ats. Vyrui. Žiūrėkite „Ūkininko" 4 Nr. Atsakymas Švaicarui tinka ir jūsų klausimui.

Kl. Ištėkėjau prieš 20 metų. Mano dalis liko prie brolio. Raštu savo dalies neišsižadėjau. Žemė buvo mūsų motinos. Ar galėčiau dabar ieškoti iš brolio savo dalies? *Nepatenkinta.*

Ats. Neparašėt, kada mirė motina, ar prieš ar po tamstos ištekėjimo. Nesvarbu, kada tamsta ištekėjai, bet svarbu, kada mirė motina. Jeigu nuo motinos mirties suėjo daugiai kaip 10 metų ir per tą laiką tamsta nieko nedarei, kad gautum motinos palikimo dalį, tai jau yra isisenėjimas. Jeigu dar nėra 10 metų, tai paduok brolį teisman. Prašymą reikėtų duoti į apygardos teismą. Jeigu nėra įsisenėjimo, tai tamstai priklausys pusė viso palikimo.

Atsakymas Balandžiui. 1) Pagal įstatymus, visi daiktai, paimti iš žmogaus jo kaltei įrodyti, turi būti grąžinti, jeigu administracinė valdžia ar teismas įsitikina, kad žmogus yra nekaltas, o paimti daiktai kaltės neįrodo. Todėl policija, jeigu nesudarė tamstai baudžiamos bylos, visas knygas turi grąžinti. Pasiteiraukite policijoje ir storastijoje, ar nėra sudarytos už tas knygas bylos. Jeigu bylos nėra, tai pareikalaukite, kad knygas grąžintų. Kai negrąžins, paduokite skundą į vaivadiją, o paskui į Vyriausiąjį Administracinį Tribunolą (Najwyższy Trybunał Administracyjny). Išlaidų nereikia bijoti, nes, išlošus bylą, išlaidas padengs valstybės iždas. Prie skundo reikia prijungti paimtų knygų pakvitavimo nuorašą. Prašymą reikia siųsti apdraustu laišku. Kai siųsite į vaivadiją, adresuokite „do Urzędu Starostwa Powiatowego w......" 2) Dėl pavardžių keitimo neparašėte, ar valsčiaus valdyba keičia jūsų pavardę tik savo. knygose, ar ir jūsų dokumentuose. Be to, nežinia, ar tai daro storastijos įgaliota ar savo nuožiūra. Jeigu tai daro savo nuožiūra, tai duokite skundą į storastiją, o jeigu su storastijos žinia, tai į vaivadiją. Prie skundo prijunkite savo, tėvo, ir, jeigu galit gauti, protėvio (senelio) gimimo metrikus. Šioje byloje negalima valsčiui nusileisti. Jeigu tėvas ir senelis buvo Gudelaičiai, tai be tamstos sutikimo nieks negali tamstos pavardę pakeisti į „Gudel". Nėra tokio įstatymo, remiantis kuriuo galima būtų prievarta pakeisti kam nors pavardę. Jeigu valsčius nesutinka atitaisyti tamstos pavardės, tai tegul duoda raštu pažymėjimą, kad nuo to laiko jūsų pavardė bus Gudel, o, be to, paiškina, per kiek laiko ir pas ką turite teisę skųstis. Tai paaiškinti valsčius turi pareigą.

3) Jeigu teismo išlaidos yra kilusios dėl civilinės bylos, tai jų reikalauja ne valsčiaus sekvestratorius, bet teismo antstolis (komornik sądowy). Kitu atveju sekvestratorius gali užimti išeiginius rūbus. Neima tik patalinės, baltinių ir kasdien reikalingų rūbų, o, be to, reikalingiausio gyvo ir negyvo ūkio inventoriaus.

Ats. Ąžuolui. Civilinėje byloje abejų šalių teismo ir ginimo išlaidas moka tas, kas bylą pralošia. Kadangi tamsta tik iš dalies bylą pralaimėjai, tai teismas išlaidų nei vienai nei kitai šaliai negalėjo priteisti, kas kiek išleido, tam nieks jų negrąžins. Jeigu teismas pasielgė kitaip, tai padarė netikslumą ir neteisėtumą, kas sudaro pakankamą pagrindą duoti kasacinį skundą. Kaip atrodo, tamsta buvai pasisamdęs advokatą, tad kreipkis pas jį, tegul duoda kasaciją, jeigu dar nesuėjo terminas ir teismo sprendimas neįsigaliojo.

Ats. K—s. Prievarta žmogų izoliuoti galima tik tuo atveju, jeigu jis serga įstatyme numatyta liga, pvz., raupais, tifu, epidemine liga ir t. t. Vėžio liga įstatyme numatyta. Jeigu tas ligonis gyventų tamstos name, tai galima būtų jį iškelti, bet kai jis gyvena savo name, o tamsta esi tik jo liokatorium, tai neturit teisės reikalauti, kad jis išsikeltų. Galite tiktai patys išsikelti ir, jeigu esat iš anksto sumokėję nuomą, tai reikalauti, kad jis tuos pinigus grąžintų. Jeigu jis yra labai neturtingas, o norėtų gydytis, tai tegul paduoda prašymą į valsčių, kad duotų jam raštą (skierowanie), su kuriuo galėtų kreiptis į apskrities ligoninę ir kad ten jį gydytų veltui, o visas išlaidas padengtų valsčius. Tai padaryti valsčius turi ne iš malonės, bet iš pareigos. Kad valsčius neatsisakytų duoti tokį raštą, tegul ligonis kreipiasi privačiai pas gydytoją, kuris nustatys, kokia jo liga, ir remiantis tuo reikia kreiptis į valsčių.

Ats. Adolpui Č. Žemės mokesčius privalo mokėti kiekvienas jos savininkas. Jeigu savininkas nesumoka geruoju, tai valdžia gali prievarta jų reikalauti ir net žemę parduoti iš licitacijos (varžytinių). Iš to išeina, kad ir tamsta turi sumokėti užsilikusius nuo trijų metų mokesčius, nes teismo sprendimu esi pripažintas tikru tos žemės savininku. Jeigu buvęs žemės valdytojas naudojasi žeme neteisėtai, savavališkai, tai tamsta, sumokėjęs tuos mokesčius, gali reikalauti iš jo, kad išlygintų visas skriaudas, kurias turėjai dėl to, kad jis valdė tą ūkį.

Palikimo mokestis

mirdamas, paliko savo sūnui Jonui 10 ha žemės ūkį su judomuoju ir nejudomuoju turtu. Šio ūkio vertė tėvui mirus buvo 10 tūkstančių auks., bet po 5 mėn., kada buvo atidarytas testamentas, jo vertė siekė tik 8 tūkst. auks. Toji 8 tūkst. auks. palikimo vertė bus pagrindu palikimo mokesčiui nustatyti. Palikimo mokėstis apskaitomas nuo tikros daikto vertės, t. y., atskaičius nuo palikimo vertės visas išlaidas, kaip skolas, laidojimo išlaidas, paminklo vertė ir t. t.

Paprastai testatorius privalo smulkiai nurodyti testamente visas skolas ir išlaidas, kurias gyvendamas buvo padaręs. Jeigu palikimo vertė mokesčių įstaigos nuomone neatitinka tikrenybę, tada įstaiga gali savo nuožiūra įvertinti palikimą ir pranešti apie tai palikimo paveldėtojui.

Kada palikimo negalima padalyti tarp paskirių asmenų, palikimo mokestį privalo visi palikimo paveldėtojai sumokėti solidariai. Palikimo mokesčio didumas pareina nuo palikimo vertės ir nuo giminystės ryšių. Palikimo mokėstis yra progresyvus, t. y. juo didesnė palikimo vertė, juo didesnis ir palikimo mokestis. Palikimo mokesčių įstatymai numato 12 klasių palikimo vertės ir 5 klases giminystės ryšius. Jeigu palikimą 10 tūkst. auks. vertės paveldi žmona arba vaikai — nuo mokesčio paliuosojami. Jeigu 3000 auks. vertės palikimą paveldi kiti asmens—giminės, tai palikimo mokesčio irgi nemoka. Be to, laisvi nuo palikimo mokesčio: kambario įrengimas, drabužiai, darbo įrankiai, reikalingi ūkiui ir kiti daiktai, jeigu jų vertė neviršyja $2^1/_2$ tūkst. auks.

Palikimo mokesčius skiria ir renka iždinės. Mokėti reikia per 1 mėn. nuo iždinės pranešimo. Nesumokėjus mokesčio laiku, imamas $1^0/_0$ bausmės per mėnesį. *j. m.*

Klausimai ir atsakymai

Kl. Kaip ir kur gauti leidimas plytnyčiai įsteigti, kaip ji itaisyti, koks turi būti molis? *Betkoks.*

Ats. Leidimo plytnyčiai įsteigti visai nereikia. Kai plytnyčia bus įtaisyta ir įrengta, reikia apie tai pranešti storastijai. Ji atsiųs savo atstovą apžiūrėti, ar įrengimai yra tinkami, ar negresia pavojus dirbantiems joje darbininkams bei gyvuliams, ar negresia arti esamiems trobesiams bei žmonėms. Kai storastijos atstovas pripažins dirbtuvę tinkamą, tada galima bus pradėti darbas. Žinoma, reikės turėti pramonės liudymą. Apie dirbtuvės įrengimą parašysime vėliau. Degtos molio plytos gaminamos iš vidutinio riebumo molio su maža smėlio priemaiša. Plytoms gaminti tinkamas molis skatomas tas, kuriame visai nėra kalkių, gipso akmenėlių ir kitokių priemaišų. Kai esti kalkinių akmenėlių, tai plytas išdegus ir vartojant, kalkės, susidūrusios su drėgme, gesinasi ir suplėšo plytą. Nuo gipso plytos irgi silpnėja, subyra. Norint pažinti, ar molis yra tinkamas plytoms gaminti, pirmiausia reikia ištirti jo riebumą. Jeigu, trinant tarp pirštų molio gabaliuką, jaučiamas riebumas arba perpiauto peiliu molio gabaliuko paviršius blizga, tai tas molis skaitomas riebus. Trinant tarp pirštų lieso molio gabaliuką, juntamas šiurkštumas, o toks perpiautas molio gabaliukas visai neblizgės. Be to, iš tiriamo molio reikia padaryti plyteles ir išdžiovinti sausame ore arba kambaryje. Riebaus molio plytelės, kai jos išdžius, suplaišios plačiais plyšiais, vidutinio riebumo suplaišios siaurais plyšiais, o lieso molio plytelėse plyšių visai nebus. Kiek molis turi priemaišų, nustatoma tokiu būdu: Sauso molio gabaliukas įdedamas į stiklinę, užpilamas vandeniu, paskui gerai suplakamas, kad molis vandenyje visai išsileistų ir po to stiklinė pastatoma, kad vanduo ir drumzlės nusistotų. Apatinė nuosėdų dalis ir parodys, kiek molyje yra priemaišų. Jei piemaišos (apatinis sluoksnis) nesudaro daugiau, kaip $^1/_8$ dalies visų nuosėdų, tai molis skaitomas riebus. Jis plytoms gaminti netinka. Jeigu priemaišos (apatinis sluoksnis) sudaro $^1/_3$ visų nuosėdų, tai molis skaitomas vidutiniškai riebus ir degtoms plytoms gaminti yra tinkamas. O jeigu tų priemaišų daugiau negu $^1/_3$, tai molis skaitomas liesas ir plytoms gaminti netinka.

Norint steigti plytų dirbtuvę, reikėtų pirmiau plytinėje pasipraktikuoti. Jeigu apylinkėje nėra gerų plytinių, galima būtų praktika surasti plytinėse prie Vilniaus, kur jų yra nemaža. Tuo tikslu reikėtų pasitarti asmeniškai. Literatūros iš šios srities šiek tiek yra. Ją patikrinę, vėliau nurodysime kai kuriuos vaikaliukus.

Kl. Kaip pasielgti, kad galima būtų rinkti, supirkinėti ir į tinkamą įmonę parduoti vaistažoles, be to, grybus, uogas, vašką? *Betkoks.*

Ats. Pirmiausia reikia žinoti, kokios vaistažolės perkamos, kaip jos ir kada renkamos, kaip džiovinamas, pakuojamos. Mūsų krašte laukuose ir miškuose auga apie 20 augalų, kurie priskiriami prie vaistinių žolių, kurie perkami. Be to, apie 7 augalai galima auginti daržuose ir parduoti kaip vaistažoles. Prie pirmųjų priskiriama:

1) bezas—išdžiovinti žiedai — 1 kg kaštuoja (išdžiovintų) $1^1/_2$—2 auks, 2) rugiagėlės (vasilkai)—mėlyni vamzdelių pavidalo išdžiovinti žiedai—$2^1/_2$—3 auks. už 1 kg, 3) apynių žiedai, kai jau turi geltonai pilkus miltelius; sausų žiedų 1 kg—0,80—1,20 auks., o miltelių 1 kg —10 auks., 4) mėlynės—uogos, išdžiovintų 1 kg kaštuoja 0,70 — 0,80 auks., 5) ėglio uogos—prinokusios, išdžiovintų 1 kg—10—15 skat., 6) pakalnutės (konvalijos) žiedai, išdžiovinti, 1 kg kaštuoja 8—10 auks., 7) šaltekšnio žievė, išdžiovinta—1 kg—10—16 sk., 8) liepos žiedai—1,20—1,4 auks. už 1 kg, 9) aviečių uogos, išdžiovintos—2—$2^1/_2$ auks., 10) čiobras — visas augalas be šaknų, išdžiovinto 1 kg kaštuoja 16 — 25 sk., 11) muilinė žolė—požeminiai stiebai ir šaknys—0,80—1auks., 12)paparčių požeminiai stiebai—40—50 sk.. 13) ajeras—požeminiai stiebai — 50 — 60 sk., 14) centurija — visas augalas—$1^1/_2$—2 auks., 15) skalsės—juodi, dideli „grūdai" rugių varpose—apie 2 auks., 16) driekna — milteliai—2 auks., 17) kerpės, auga pušynuose ant žemės—15—20 sk., 18) pelūnas — ploni stiebeliai su lapai ir žiedais—15—25 sk už 1 kg ir dar kitos kelios. Be to, dar auginamos, kaip vaistžolės, šios: 1) juodoji garstyčia, kurios vidutinis derlius duoda apie 1500 — 2000 kg grūdų iš 1 ha. 1 kg grūdų kaštuoja apie 0,6—1 auks., 2) kmynas —apie 800—1200 kg iš 1 ha. 1 kg apie 1 auks., 3) pipirmėtė—apie 1000 kg iš 1 ha po 1—140 auks. už 1 kg., 4) rūta — 1000 kg iš 1 ha—1—1,30 auks. už kg., 5) ramunėliai — žiedai, 6) malva — šaknys, 7) oželis—valerijonas—šaknys.

Renkant vaistžoles labai svarbu laiku surinkti ir tinkamai išdžiovinti. Vilniaus universiteto formacijos skyriaus profesoriai dažnai rengia vaistžolių rinkėjų ir džiavintojų kursus. Šiemet jų nebus. Reikėtų bent prisiskaityti iš tos srities knygučių. Lietuvių kalboje yra A. Grybausko knyga, o lenkų — Marijanskio ir Kozlovskio. Gaunamos Vilniuje. Supirkinėtojai galėtų siųsti į Varšuvą, kur yra centralė. Viešai supirkinėjant, reikia turėti patentą, kuris metams kaštuos keliolika auksinų.

Ats. Satrebronui. 1) Iš tokio trumpo gyvulio ligos aprašymo sunku pasakyti, kokia liga jis serga. Gali būti, kad gyvulys serga šoninių smegenų skilvelių chroniška vandene. Jeigu taip, tai ji sunkiai pagydoma. Šerti gyvulį lengvu pašaru, žalia žole, šakniavaisiais, putra. Laikyti vėsiame tvarte. Jeigu pasveiks, tai gerai, bet pasveiksta tiktai $15^0/_0$ sergančių ta liga gyvulių. Bet gali būti, kad gyvulys nesikelia dėl kaulų suminkštėjimo, osteomaliacijos. Šia liga dažniausiai suserga pieningos karvės ir senos arba prieš pat veršiavimąsi. Taip gi gali ja susirgti karvės, šeriamos menku pašaru, kuris gaunamas iš durpinių, pelkėtų pievų arba smėlynų. Sergąs gyvulys sunkiai gulasi ir keliasi, stovėdamas trypia kojomis. Gydant, pirmiausia reikia duoti geresnis pašaras, kuriame yra daug fosforo: dobilai, gera, moraginė žolė, šakniavaisiai. Į pašarą įdėti fosforo rūgšties kalkių (pastewny fosforan wapnia) po 2—3 valg. šaukštus kasdieną, o į ėdžias pridėti kreidos. Be to, į vandenį, kuriuo gyvulys girdomas, įdėti 1 valgomą šaukštą chloro vandenilio rūgšties (druskos rūgšties) — (kwas solny).

2) Šimtmetinių kalendorių sunku gauti, nes jų dabar nieks nespausdina. Knygą apie žmonių gydymą namie galima gauti lietuvių knygynuose Vilniuje. Neužilgo „Ūkininko" skaitytojai susilauks naujos, pigios šios knygos laidos.

Atsakomasis redaktorius ir leidėjas LIUDVIKAS CICĖNAS. „RUCH" spaustuvė, Vilnius, Totorių g. 6